

Asia: VN/33155/2021

Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027

1. Ikääntyvien työkyky paranee

Työhyvinvointi ja työn muokkaus

samaa mieltä

Henkilöstön riittävyys

jonkin verran samaa mieltä

Johtamisen kehittäminen

samaa mieltä

Työurien mielekkyys ja osaaminen

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäntyvien työkyky paranee* -sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luku 2.1. Työhyvinvointi ja työn veto-/pitovoima

Huomiota on kiinnitettävä henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen muun muassa lisäämällä kulttuuri- ja liikuntasetelien käyttöä sekä kannustamalla vanhustyön työnantajia korottamaan setelien arvon korkeimpaan mahdolliseen verottomuuden määrään. Kulttuurihyvinvoinnin ammattilaiset voivat olla osaltaan kehittämässä myös työhyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä taiteen ja kulttuurin avulla.

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikääntyvien työkyky paranee

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikääntyvien työkyky paranee* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luku 2.3. Henkilöstön riittävyys

Nyt lausuntokierroksella olevassa laatusuosituksessa korostetaan, että iäkkäiden palveluiden henkilöstössä tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi monipuolista osaamista muun toiminnan toteuttamiseksi. Tähän ehdotamme lisäykseksi kulttuurihyvinvoinnin ammattilaisten hyödyntämistä hoivapalveluissa. Kulttuurihyvinvoinnin ammattilainen voi osaamisellaan tukea voimavaralähtöisesti toimintakyvyn ylläpitämistä, luoda yhteisöllisyyttä ja tukea merkityksellisen arjen löytymistä erilaisissa elämäntilanteissa. Erityisesti tulee turvata niiden ihmisten yhdenvertainen oikeus osallistua kulttuuriin, jotka ovat pitkäaikaisen hoivan tai hoidon piirissä eivätkä pääse kotoa palveluiden piiriin.

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikääntyvien työkyky paranee

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikääntyvien työkyky paranee* –osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Hyvänä käytäntönä ehdotamme esimerkiksi kulttuuriohjaajien työnkuvien levittämistä laajemmin hyvinvointialueille: <https://taidetutka.fi/2022/kulttuuriohjaajat-helsingin-kaupungin-ikaantyneiden-palveluissa/>

2. Iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään

Ennakointi ja ennaltaehkäisevät palvelut

samaa mieltä

Toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen

samaa mieltä

Itsemääräämisoikeus ja omaehtoisuus, toimijuuden tukeminen

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luku 3.1. Ennakointi ja ennaltaehkäisevät palvelut

Laatusuosituksessa todetaan, että erilaiset palvelut kunnissa ja hyvinvointialueilla tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että ikääntyneiden liikkuminen, kohtaamiset ja toiminnan saavutettavuus ovat mahdollisimman esteetöntä ja turvallista. Kulttuuripalveluiden järjestäjien ja tuottajien tulee huomioida

ikäystävällisyys kulttuuripalveluissa, ja tämän kehittämiseksi sekä toteuttamiseksi tulee kohdistaa riittävät resurssit.

Ikäihmisten kulttuuripalveluiden käyttöä voivat estää mm. puutteellinen viestintä ja palveluohjaus, seuran puute, taloudellinen tilanne, kulkemismahdollisuuksien puute ja aistien toiminnassa tapahtuvat muutokset (esim. näkö- ja kuulorajoitteet). Lisäksi on tärkeä muistaa, että ikäihmisten käytössä olevat palvelut huomioivat ikääntyneiden moninaisuuden ja vähemmistöryhmät yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Luku 3.1.1. Elämänkulun ennakointi

Laatusuositus suosittaa, että iäkkäitä henkilöitä kannustetaan vaalimaan ja vahvistamaan omaa toimintakykyään, hyvinvointiaan, terveyttään ja turvallisuuttaan omaehtoisella sekä itselleen mielekkäällä toiminnalla, tarjoamalla mahdollisuuksia elinikäisen oppimiseen, arjessa ja yhteiskunnassa toimimiseen, mielen hyvinvoinnin edistämiseen, luonnossa liikkumiseen ja olemiseen sekä liikunnan ja kulttuurin harrastamiseen. Elinikäisen oppimisen paikkoina kansalais- ja työväenopistot ovat tärkeitä, kuten myös kirjastot. Näiden toimintaedellytyksiä tulee vahvistaa ja turvata. Opintoseteleitä voidaan myös kohdentaa vähävaraisille ikääntyneille.

Laatusuosituksessa suositetaan (s. 27), että: "Tunnistetaan kunnissa, hyvinvointialueilla ja yhteiskunnallisissa verkostoissa taiteen ja kulttuurin merkitys toimintakyvyn tukemiseen sekä kuntoutukseen ja otetaan kulttuurihyvinvointitoiminta osaksi monialaista toimintaa ja hyvinvoinnin edistämistä."

Haluamme korostaa monialaisen yhteistyön merkitystä sekä mm. liikunta- ja kulttuuripalveluiden yhteistyötä. Kulttuuriin osallistuminen lisää usein myös fyysistä aktiivisuutta ja kulttuuriharrastaminen edellyttää usein riittävää arkiliikuntakykyä. Toteamme, että kuntoutus, liikunta ja fyysinen aktiivisuus -alaluvun suositukset pätevät suoraan myös kulttuuripalveluihin seuraavasti muutettuna:

- Tarjotaan iäkkäille henkilöille liikunta- ja kulttuurineuvontaa, ohjattua liikuntaa (erityisesti lihasvoima- ja tasapainoharjoittelua) sekä kulttuuritoimintaa sekä arkiliikkumisen ja itsenäisen ja tuetun ulkoilun ja kulttuuriharrastamisen mahdollisuuksia.
- Vahvistetaan iäkkäiden henkilöiden osallisuutta kuntoutustarpeiden tunnistamisessa ja luodaan mahdollisuuksia hyödyntää teknologiaa kuntoutumisen tukena. Hyödynnetään musiikkia mm. neurologisen kuntoutuksen tukena.
- Fyysisen toimintakyvyn, kognition tai muistin heikentyessä tai mielialan alentuessa ikääntyneelle henkilölle on järjestettävä tarpeelliseksi katsottu kuntoutuspalvelu, kuntoutuksen tukipalvelut ja apuvälineet sekä riittävä ja oikeanlainen tuki omaehtoisen terveyttä ja hyvinvointia tukevan liikunnan sekä kulttuuritoiminnan mahdollistumiseksi.

Luku 3.2.2. RAI-arviointivälineistö

Ikääntyneen kulttuuriseen toimintaan liittyvät toiveet, hänen kulttuurinen taustansa ja mieltymyksensä osallistua erilaiseen toimintaan sekä toiminnan aikana ja jälkeen tehdyt havainnot tulisi huomioida asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa sekä päivittäisen hoitotyön kirjaamisessa. Tämä koskee sekä kotihoitoa, yhteisöllistä asumista että ympärivuorokautista hoivaa. RAI-järjestelmän tietoja tulee hyödyntää ikääntyneille kohdennetun taide- ja kulttuuritoiminnan suunnittelun tukena. Pitkäaikaisen hoivan osalta RAI-LTC ja RAI-LTCF välineistä on saatavilla kansallisen kulttuurisen vanhus- ja seniorityön AILI-verkoston 13 kunnan ja hyvinvointialueen, sekä THL:n kehittämä kulttuurinen henkilöprofiili, jonka hyödyntämistä tulisi jalkauttaa laajemmin hyvinvointialueiden käyttöön.

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

lääkäät ovat toimintakykyisiä pidempään:

jonkin verran samaa mieltä

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

lääkäät ovat toimintakykyisiä pidempään:

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *lääkäät ovat toimintakykyisiä pidempään* –osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luku 3.1.4. Kulttuurihyvinvointi

Ehdotamme lisäksi seuraavia hyviä käytäntöjä:

Kulttuurisen seniori- ja vanhustyön AILI-verkoston.

AILI on 13 kunnan ja hyvinvointialueen kulttuuri- ja vanhustaluiden asiantuntijoiden muodostama verkosto, joka edistää ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien toteutumista.
<http://ailiverkosto.fi/index.html>.

Seniorikortti tai ranneke, joka on käytössä useissa kunnissa yli 65-vuotiaiden liikunta- sekä kulttuuriharrastamisen tukena. Esim: <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/liikunta/rannekkeet/senioriranneke>

3. Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa:

Osallisuus, yhteisöllisyys, aktiivinen kansalaisuus ja vapaaehtoistoiminta

samaa mieltä

Hyvinvointialueet, kunnat ja järjestöt tukevat vapaaehtoistoimintaa ja koordinoivat toimintaa keskenään

samaa mieltä

Järjestöjen vapaaehtoistoiminta

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa* –osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luku 4. Osallisuus vapaaehtoistoimintaan kasvaa

Vapaaehtoistoimintaan liittyvään lukuun 4 esitämme lisättäväksi hyviin käytäntöihin: Kulttuuriluotsitoiminta. Kulttuuriluotsi on koulutettu vapaaehtoinen, jonka voi pyytää mukaan kulttuurikohteisiin. Toiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka kaipaavat tai tarvitsevat seuraa tai tukea kulttuurikohteissa käymiseen. Luotsitoiminta on kuntien tai järjestöjen ylläpitämää vapaaehtoistoimintaa, jolla edistetään kulttuurin saavutettavuutta. Toimintaa järjestetään yli 20 kunnassa. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kulttuuriluotsitoiminta-vapaaehtoinen-tukena-kulttuoriosallistumisessa>

4. Teknologia lisää hyvinvointia

Teknologia iäkkään henkilön toimintakyvyn, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden edistäjänä

samaa mieltä

Helppokäyttöisyys, käyttäjäystävällisyys ja eettisyys

samaa mieltä

Kotona-asumista tukeva teknologia

Vastausvaihtoehto

Teknologia työntekijöiden tukena

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *teknologia lisää hyvinvointia* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Teknologia lisää hyvinvointia

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *teknologia lisää hyvinvointia* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Teknologia lisää hyvinvointia

jonkin verran samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *teknologia lisää hyvinvointia* -osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä taimitää siitä pitäisi poistaa.

Luku 5.1. Teknologia iäkkään henkilön toimintakyvyn, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden edistäjänä

Ehdotamme lisättäväksi ikääntyneille suunnattujen etäkultuuripalveluiden kehittämisen tukeminen kohtaan: Hyvät käytännöt: Opas ikääntyneille suunnattujen etäkultuuripalveluiden kehittämiseen. <https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/Opas%20etäkultuuripalveluiden%20kehittämiseen.pdf> sekä Lämpio-palvelun: Lämpio kokoaa Suomen ikääntyneet yhteiseen verkkopalveluun laulamaan, liikkumaan, lukemaan ja katsomaan laadukkaita kulttuuriohjelmia yhdessä. Sisältöjä voi katsoa tallenteina tai suorina lähetyksinä. Digitaalinen alusta mahdollistaa myös vuorovaikutuksen muiden osallistujien kanssa. Samaa ohjelmaa katselevat voivat olla yhteyksissä toisiinsa chatin tai videopuhelun kautta. <https://lampio.fi/fi/>

5. Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin

Ikääntyneiden oman ennakkoinnin ja varautumisen tukeminen

samaa mieltä

Asuntokannan korjaamisen edistäminen ja uustuotannon ratkaisut

samaa mieltä

Ikäystävälliset asuinympäristöt

samaa mieltä

Kuntien ja hyvinvointialueiden rooli on keskeinen

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin* –osion suosituksiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät hyvät käytännöt nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *ikäystävällisyyttä asumiseen ja asuinympäristöihin*–osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

6. Palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla

Palvelut ovat asiakaslähtöisiä

samaa mieltä

Keskitetty neuvonta ja asiakasohjaus

samaa mieltä

Kotiin annettavat palvelut ja kotona-asumisen turvallisuus

samaa mieltä

Ekologisesti kestävä palvelujärjestelmä

samaa mieltä

Tiedolla johtaminen ja laatu

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

Arvioi, onko kaikkein tärkeimmät suositukset nostettu vaikuttavuustavoitteeseen.

Palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *palvelut toteutetaan kestäväällä tavalla* -osion hyviin käytäntöihin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

7. Skenaariolaskelmat

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *skenaariolaskelmat* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

-

8. Laatuindikaattorit

Näin luet indikaattoreita

samaa mieltä

Indikaattorit on jaettu ilmiökoreihin

samaa mieltä

Lakisääteiset iäkkäiden palvelut

samaa mieltä

Toimintakykyä tuetaan

samaa mieltä

Toimijuutta tuetaan

samaa mieltä

Laatuindikaattoreiden valmisteluprosessi

samaa mieltä

Laatuindikaattorien seuranta ja kehittäminen tulevaisuudessa

samaa mieltä

Kerro lyhyesti, mitä mielestäsi *laatuindikaattorit* –osion sisältötekstiin tulisi lisätä tai mitä siitä pitäisi poistaa.

Luku 9. Laatuindikaattorit

Indikaattoreihin liittyen pooli pitää hyvänä sitä, että toimintakykyyn liittyvissä indikaattoreissa on huomioitu kulttuuripalveluiden käyttö, joten tätä on tärkeä seurata väestötasolla myös jatkossa, kuten myös yksinäisyyden kokemusta.

Rosenlöf Anna-Mari
Kulttuurihyvinvointipooli